N:o 7. | Redaktör och utgifvare: FRANS J. HUSS. Expedition: Olofsgatan 1 (Hötorget 6,) 1 tr. upp öfv. gård. | Stockholm den 1 April 1889. | Pris: Helt år 5 kr., Lösn:r 25 öre. Annonspris: 10 öre petitraden. Bilaga 1: 80 öre. | Årg. 9.

Josef Haydn.

»Fader Haydn» — så kallas han ju allmänt, allfadern i vår tonverld, »Skapelsens» och i »Årstidernas» mästare, nydanaren af instrumentalmusiken på symfoniens och qvartettens områden, den moderna sonatens upphofsman. Hvem inom musikverlden känner icke Josef Haydn och har lärt sig älska hans skapelser, den snillrike, varmhjertade, humoristiske tondiktaren, hvars symfonier, qvartetter och trior, hvars herrliga oratoriemusik vi ej kunna tänka oss underkastade förgängelse med mindre än att menniskans natur förändras till den grad, att hon förlorar förmågan att fatta och njuta af det absolut sköna inom tonverlden. Och dit hör Haydns skapelser. Hvarje tid har sin smak, det är nu sannt, och nyare tiders alster tränga undan de gamla och föråldrade. Hvad som tjusade våra fäder, hvad som för ett helt, ett halft, ja, ett fjerdedels sekel sedan stod i ropet och favoriserades af allmänheten, är kanske för vårt slägte onjutbart eller af ringa värde, men icke så med det sanna snillets verk, det som öser ur skönhetens eviga källa och derur bringar henne den dryck, som icke berusar för stunden, men ingjuter ny lifskraft i hennes andeliga organism. Lika ursprungliga, lika sköna och oförgängliga som våra folkvisor, äro Haydns melodier, och lika litet som någonsin barnets älskliga joller kan mista sin tjusningskraft och makt att fröjda våra hjertan, lika litet skall fader Haydns kostliga humor föråldras eller förlora sitt fängslande behag. Nutidens musik har kommit in på andra vägar än de gamla klassikernas. Hand i hand med nya uttrycksmedel går en sträfvan att skapa en väfnad af djuptänkta harmoniska kombinationer och åstadkomma en öfverväldigande dynamisk kraftutveckling; också i ett sådant arbete kan snillet gifva sig uttryck — men äfven extravegera. Ett tema kan varieras i oändlighet, men dess enkla, melodiska kärna får ej gå förlorad; så ock med den klassiskt rena musiken. Vi sitta i operasalongen eller konsertsalen och njuta af beundransvärda nutidskompositioner, så kommer på programmet en Haydn-symfoni eller en Haydn-qvartett, och vi glädjas med ett barnafromt hjerta öfver att få njuta af denna musik, som så ostörd och så lättförstådt talar till oss om naturens skönheter. Det är som hvilade vi en sommarqväll i en grönskande äng, omgifven af blommor, med den rena klara himlen upp öfver oss, med fåglarnes jublande sånger omkring oss, och bland dem träffas vårt öra af gökens lustiga terskonsert och trastens humoristiska öfverraskande fantasier. Också se vi alltid vår publik visa en omisskänlig förtjusning öfver att åter höra Haydn på våra symfonikonserter eller qvartettsoaréer, och man kan aldrig betvifla, att bifallet efter sådana nummer går från

Josef Haydn.

hjertat. Den Peterska upplagan af Haydn-symfonierna saknas väl knappast i något musikaliskt hem. De äro nästan oumbärliga för bildande af den musikaliska ungdomens smak, och hans sonater borde ej heller förgätas i våra hem. Der en violinqvartett samlas i hemmet, behöfver man ej frukta att Haydn saknas på repertoaren.

För två år sedan intog Sv. Musiktidning under rubriken »Tvenne musikreformatorer» en utförligare biografi öfver Josef Haydn, men vi hade då ej tillfälle att meddela hans porträtt. Vi göra det i dag, väljande ett från hans äldre dagar, hvilket förut varit synligt i Naumanns »Illustrirte musikgeschichte», graveradt af F. Müller, och hafva en särskild anledning att göra det i vårt 1:sta april-nummer såsom ett firande af den ädle tondiktarens födelsedag, som inträffade natten till denna dag, eller såsom andra uppgifva, den sista mars. En kort lefnadsteckning öfver honom må här följa.

Josef Haydn, son af en vagnmakare i byn Rohrau på gränsen till Ungarn, föddes här 1732. Till sitt nionde år hade han lärt behandla alla slags instrument och genom kapellmästare Reutter fick han anställning som korgosse vid Stephanskyrkan i Wien, en plats som han innehade till sitt 16:de år, då han kom i målbrottet och blef bortjagad af Reutter. Genom privatlektioner och enskildes hjelpsamhet kunde han med knapp nöd lifnära sig och skaffa sig tak öfver hufvudet i ett förfallet vindsrum samt hyra sig ett klavér. »Men», — berättar han efteråt — »när jag satt vid mitt gamla maskstungna klaver, så afundades jag ingen konung hans lycka.» Här studerade han nu Fux' »Gradus ad Parnassum», Matthesons »Vollkommener kapellmeister», och Phil. Eman. Bachs sonater samt komponerade sin första messa och operetten »Der krumme Tenfel», uppförd i Wien 1752. Genom Porpora, som antog honom till ackompagnatör, lärde han känna dennes sångmetod och erhöll äfven någon undervisning i komposition men måste som ersättning förrätta betjentsysslor åt denne. Sin första stråkqvartett skref han 1755 på uppmaning af baron von Fürnberg, hvilken 1759 äfven skaffade honom en musikdirektörsplats på grefve Morzins egendom nära Pilsen, der han skref sin första symfoni. Han åtnjöt här 200 fl. i lön och ansåg sig nu kunna tänka på giftermål. Föremålet för hans böjelse var en ung dotter till perukmakaren Keller, men då hon tog slöjan förmåddes den godmodige musikern af hennes far att taga till godo den äldre systern, som var honom alldeles likgiltig, och i denna trätlystna och bigotta qvinna fick han ett huskors af värsta slag, en börda som endast samma hans godmodighet jemte sträng pligtkänsla gaf honom förmåga att bära i fyrtio år. År 1761 fick Haydn plats hos furst Paul Anton Esterhazy i Eisenstadt (och efter hans död 1762 hos brodern Nikolaus) först såsom andra och sedan såsom förste kapellmästare (1766). Här och på furstens präktiga slott Esterhaz lefde han under sträng verksamhet i 30 år, hvarunder han skref nästan alla sina operor, de flesta arior och sånger, musik till furstens af denne så älskade marionett-teater, en mängd kyrksaker samt större delen af sin symfoni- och kammarmusik. För furstens älsklingsinstrument Viola di bardone skref han ej mindre än 163 stycken. Hans kompositioner blefvo snart kända samt vidt spridda och begärliga. Särskildt hade han många beundrare i London, dit han flere gånger inbjöds och slutligen efter furst Nikolaus' död fick komma två gånger, 1790—92 och 1794—95, med violinisten Salomon såsom impressario. Han blef här mycket firad, anförde sjelf de 12 s. k. engelska symfonierna, som han förbundit sig att skrifva, öfverhopades med presenter och blef 1791 hedersdoktor i Oxford samt återvände hem som förmögen man till Wien, der han köpte sig eget hus. Esterhaziska kapellet, som upplöstes efter furstens död, hvarvid Haydn pensionerades, upprättades nu åter, hvilket påskyndade hemresan från England. Emellertid vistades Haydn mest i Wien, endast under somrarne på Eisenstadt. Vid mer än 65 års ålder skref han sina herrliga oratorier »Skapelsen», (först utförd offentligt i Wien 1799) till text efter Miltons »Paradies lost», och »Årstiderna» (1801). Hans krafter voro emellertid snart derefter brutna, och vid kanondundret under Wiens belägring släcktes hans lifsgnista d. 31 maj 1809. Han hade då i 18 år öfverlefvat den 24 år yngre Mozart, af hvars instrumentalkompositioner han ej undgick att röna inflytande, såsom hans senaste symfonier utvisa. I 18 år öfverlefde honom hans 40 år yngre lärjunge Beethoven, som beträffande symfonien, qvartetten och sonaten upptog mästarens mantel och bragte hans lifsverk till än högre fullkomning. Haydns produktivitet var ansenlig. Han uppgifves — ehuru siffrorna variera hos hans biografer — hafva skrifvit 119 symfonier, (Haydnforskaren Wüllner uppgifver 157), bortåt 80 qvartetter, 30 trior, 19 operor, 5 oratorier, 15 messor, omkring 50 pianosonater, 31 konserter och diverse instrumentalsaker förutom en mängd sånger. Ja summan af alla hans kompositioner påstås uppgå till 1,178 stycken, enligt andra till 1,407.

Den utförligare biografi öfver Haydn, som Sv. Musiktidning förut innehållit, återfinnes i n:o 6 och 7 af årgången 1887. Vi vilja här blott tillägga att kompositören till »Skapelsen», som först gafs här 1801, blef 1798 invald till ledamot af vår Musikaliska Akademi.

Teaterfrågan
och
Den nya operabyggnaden.

Öfverintendentsembetet inlemnade d. 19 mars sitt utlåtande i frågan om teaterkonsortiets byggnadsförslag. Efter att hafva omnämnt huru som detta afser uppförandet å operahustomten af dels en byggnad åt Carl XII:s torg med lokaler för operan, dels en annan byggnad åt Gustaf Adolfs torg, ämnad att inrymma privatlokaler, tages förslagets speciela punkter i närmare betraktande. Öfverint. E. har efter ritningarnes granskande funnit sig böra anmärka frånvaron af tidsenliga vestibul- och foyeranordningar, olämpligheten af lokalers placering öfver salens plafond samt, angående byggnadens yttre arkitektur, bristen på karakteristisk monumentalitet.

Beträffande byggnadskostnaden, angifven till 2,075,000 kr. har, efter de detaljpris, som förslaget upptager, kostnadssumman bort uppgå till 2,084,000 kr., men äfven denna summa anser Ö. E. vara för lågt tilltagen och anser den i rundt tal kunna beräknas till 2,550,000 kr., medgifvande dock att de påvisade oegentligheterna här vid lag möjligen kunna undanrödjas.

Likasom Helgeandsholmen, heter det vidare i utlåtandet, är också operahustomten en af kronans dyrbaraste byggnadstomter, hvilken företrädesvis påkallar hänsyn till arkitektonisk disposition, hvilket framgår af teaterns läge, och derför anser Ö. E. det synnerligen lyckligt, att denna plats tillhör kronan och ej enskild man, hvarigenom den bör kunna päräkna att blifva tillvaratagen så hänsynsfullt som möjligt för monumental byggnad och lokaldisposition — sådant har enligt nu föreliggande byggnadsförslag ej i någon mån iakttagits. Förläggandet emot centralplatsen Gustaf Adolfs torg af ett till förvärf afsedt, men för teaterhuset och dess arkitektoniska organism samt teaterverksamheten främmande bihang till nämnda hus och uppförandet af hufvudbyggnaden — teaterhuset — vid detta bihangs frånsida är föga välbetänkt, och i fråga om byggnadens arkitektoniska utstyrsel göra sig de anmärkningarna gällande, att åt det hela gifvits en arkitektur, som förgäfves söker motsvara byggnadskomplexets inre dubbelnatur och som, hvad detaljerna angår, hvarken rätt sluter sig till operahusets nuvarande fasad åt Gustaf Adolfs torg — afsedd att nedtagas och ånyo uppföras — eller mäktar att gifva byggnaderna ett värdigt uttryck af nutidens konstsmak.

Öfvenintendentsembetet anser sig alltså ej kunna godkänna det framlagda förslaget hvad byggnadsfrågan angår och hänvisar — ehuru erkännande att det ej har att yttra sig om någon annan lösning af frågan — till sitt förslag af d. 11 febr. 1888, åsyftande att

göra nuvarande operahuset till en dramatisk teater och bygga ett nytt operahus å nordligaste delen af Carl XIII:s torg.

Hvad det senare förslaget beträffar ha vi alltid bekämpat det och påyrkat operans bibehållande på nu varande platsen såsom en lifssak för densamma, alldenstund de inkomster som operahuset bereder operan till hennes underhåll *på ingen annan plats* kan beräknas så säkra och så stora. För öfrigt gifva vi Ö. E. rätt i mycket, och önska helst en komplett ombyggnad utan något småaktigt hållande på nuvarande fasaden såsom pendant till palatset midt emot. Hvem vet för öfrigt hur länge detta gamla hus bibehålles vid samma utseende som nu? Operahusets nuvarande fasad är för låg för en lämplig teaterbyggnad, och skola gatorna utvidgas på sidorna om detsamma kan ju omöjligen fasaden fullkomligt bibehållas, och hvarje indragning på densamma (medelst arkader eller på annat sätt) kommer i alla fall att störa den som så angelägen ansedda symetrien. Nej låtom oss få ett nytt operahus, tillräckligt stort och högt, ändamålsenligt, vackert och försedt med förståndigt ordnade entréer och lokaler, inbringande operan så mycket som möjligt. Hufvudingången bör förläggas, såsom nu, åt Gustaf Adolfs torg, scenen åt Karl XII:s torg. Sjelfva markens beskaffenhet, såsom sluttande nedåt detta, fordrar ett sådant arrangement hvilket är både naturligare och billigare. Åt Arsenalsgatan och strömmen, å ömse sidor om hufvudingången, kunna och böra privatlokalerna till uthyrning anordnas, och ändock utrymme till flera beqväma in- och utgångar för teatern kunna åstadkommas. Brandmurar och elektrisk belysning i hela huset skola för sjelfva teatern aflägsna all fara af privatlokalernas närhet. Men dessa måste finnas; operan kan ej lefva dem förutan. De uthyrda lokalerna i nuvarande byggnaden kunna bibehållas i det längsta, medan större delen af byggnaden åt Karl XII:s torg uppföres. Helt visst kan operan under byggnadstiden få hyra Nya Teatern (eller Svenska teatern, som den nu kallas) för sin verksamhet; ty vi anse för högst angeläget att denna verksamhet ostördt fortgår. I Öfverståthållarembetets utlåtande rörande teaterfrågan, afgifvet af underståthållaren Bråkenhjelm och kontrasigneradt af sekreteraren i Ö. Emb:s kansli J. Berlin, hemställes »att K. m:t måtte lemna sin kraftiga medverkan till genomförande af sökandenas förslag, hvilket Stockholms stadsfullmäktige med sällspord beredvillighet understödt». För premieobligationslånet anses intet hinder förefinnas, då från lotteriförordningen undantag enl. § 3 medgifves till understöd och uppmuntran af svenska konstidkare och då dessutom 30 kr. blifver minsta beloppet, hvarmed obligationerna redan första året infrias.

Från Regeringen, som accepterat förslaget, har för öfrigt, såsom vi med fägnad se, i öfverensstämmelse med vår här ofvan uttalade önskan om fullständig ombyggnad af operan proposition till riksdagen i frågan redan öfverlemnats.

Måtte nu bildningens och konstens vänner inom riksdagens båda kamrar stå som en man emot teaterfiender och sparsamhetsifrare, så att teaterfrågan nu ändtligen kommer till afgörande på ett för en civiliserad nation värdigt sätt och i enlighet med verkliga fördelar på alla håll och händer. Särskildt med minnet afde 34, som saknades i Första kammaren vid teaterfrågans sista afgörande på Riksdagen, lägga vi denna kammares ledamöter på hjertat, att hvad på dem beror — och de skola väl i första rummet representera bildningen inom riksförsamlingen — manngrannt lemna sina röster till teaterfrågans lösning på det sätt som nu föreligger och öfverallt vunnit understöd.

August Södermans manuskriptsamling.

Anteckningar af *A. L.*

74. Ouverture och skisser till icke namngifvet stycke. Sthlm 15 juli 1858 kl. 1. — Den flyktiga skissen med nämnda datum är en uvertyr innehållande en liflig orkestral stridsmålning med de tid efter annan återkommande antydningarna »Franska trumpeter på teatern», »Engelska trumpeter», »Franska segersången» o. s. v. En sådan handling passar icke in på någon af pjeserna i Södermans egen förteckning, utom Orleanska jungfrun, som dock fick en helt annan uvertyr. Här föreligger väl således något af de många stycken, som aldrig blefvo färdiga.

75, se 9.

76. Qvartett i E för piano och stråkinstrumenter. Sthlm 11 juni 1856. — Detta är Södermans enda försök i kammarmusik. Relativt bäst är scherzot i fugastil, för hvilken Söderman hade speciel begåfning. Annars kan det helas mycket ofullkomliga form endast bevisa, huru behöflig den formtukt var, som han senare samma år fick i Leipzig. Denna tukt sträckte sig dock, som vi redan sett, icke fram till sonatformen, och att Söderman aldrig återvände till denna form — så vida man ej dit skall räkna hans mycket fritt behandlade uvertyrer — synes röja, att han hvarken egde lust eller talang för denna genre. Föga hade väl ock vår tonkonst vunnit, om Söderman tagit sig för att skapa symfonier och stråkqvartetter; det var nu en gång icke hans kallelse, och att han ej lärde sig det, kan således omöjligen betraktas som någon olycka. Men väl synes han sjelf stundom ha känt det såsom en brist, att han ej ansåg sig tillräckligt »lärd», och detta var väl orsaken hvarför han såg upp till den i detta afseende öfverlägsne Norman, liksom Schumann såg upp till Mendelssohn. Intressant är i detta afseende ett fantastiskt humoristiskt brefkoncept, troligen affattadt under hans andra utlänska resa, hvari han yttrar följande ytterst märkliga ord om sig sjelf:

»Jag har icke förtjent någon lagerkrans, ty den musik som jag så mycket älskat har kanske varit för mycket tidsfördrif och själsleksak för mig, för att ernå det vigtigaste målet — *lärdom*, men jag har just icke lagt så stor vigt vid »komponistära», och om man tadlar eller prisar hvad jag skrifvit, det gör mig detsamma — jag har dock städse arbetat med ett godt samvete. Men ett *svärd* skall ni lägga på min likkista, ty jag har stridt som en bra soldat i det musikaliska befrielsekriget. — Hafsvågorna sjunga sin vaggvisa och månen, naturens blåa öga, skådar med vemod ned. Det är en sed här i Tyskland att icke vara riktigt klok, derför har jag nu också föresatt mig att vara litet galen. Gröna ögon betyder själens vår. Plumpudding med russinögon, rostbiffspetsar och pepparrotstrimlor. — Jag håller på med mitt vanliga arbete. Jag rullar den stora stenen, och när jag kommit till hälften uppför med den, så rullar den plötsligt ned igen och jag måste åter söka få upp den — och detta upp- och nedrullande skall fortfara så länge, tills jag sjelf blir liggande under den stora stenen och minnet ristar derpå med stora bokstäfver: Här hvilar — — —. Hvad är penningar? Runda persedlar, som lätt rulla oss ur händerna, men bildningen — den blir qvar.»

77, se 37.

78. St. Winfried, legend i skiss, ofulländad. — Den medföljande texten, en öfversättning efter Krug von Nidda, är en dramatiserad scen, hvari Tysklands apostel Winfried (= den heliga Bonifacius), trots de hedniska presternas varningar, fäller Wodans ek och derigenom förmår hedningarne till omvändelse. Det är skada, att musikskissen är afbruten redan efter två och en half sida, ty början lofvar något ovanligt storslaget; den tematiska idén har tonsättaren sedermera användt i »Offertorium», äfvensom i någon mån uti »Torkel Knutsson» (se 64).

79. Tvänne sånger för en röst vid piano (?) — 129. Sånger vid piano (?). — 131. Sånger, utgifna. — Med sist nämda nummer menas möjligen »Digte og sange», hvartill finnas flere skisser, som ej på annat ställe stå upptagna i katalogen. En enda är daterad, Stockholm d. 16 aug. 72; det är skissen till Prinsessen, som

tillhör andra samlingen af nämda sångcykel, tillegnad Olefine Moe och utgifven 1873. Första samlingen tillegnad Fredrika Stenhammar utgafs 1871.

I ett bref af 23/5 72 till tonsättaren från förläggaren, hr Abr. Hirsch, lemnas följande notis, som är ganska upplysande om Södermans inkomst på sina utgifna arbeten: »Enligt det d. 29 maj 1869 oss emellan upprättade kontrakt för sex arbeten betalte jag 750 Rdr. Tre år äro nu förgångna och vi hafva icke hunnit få detta kontrakt afslutadt, ty ännu återstår ett arbete*. Följande äro de arbeten som utkommit under kontraktstiden nämligen: Arme Peter, Tre ballader, Digte og sange, Sorgmarsch, Serviska sånger. Utom kontraktet: Festmarsch, Hin Ondes lärospån, Tre qvartetter — för hvilka äro betalta 400 Rdr». — Altså förtjenade Söderman på dessa tryckalster sammanlagdt 1150 kr. Men dessutom utgåfvos åren 1869—72 ytterligare af honom två häften hos Hirsch, två hos Lundqvist och minst fem hos Elkan & Schildknecht, och antaga vi ett honorar af 100 kr. för hvardera af dessa, så skulle detta gå till 900 kr., och altsammans således till omkr. 2,000 kr., eller 500 pr år. Såsom kormästare och biträdande kapellmästare vid Operan hade han sammanlagdt 4,000 kronors lön, hvilken han fick behålla äfven då han upphört med sist nämda befattning**. För sina musikinlägg i skådespel och smärre kompositioner för Operans räkning synes han — enl. benägen uppgift från hr kamrer Törner — hafva fått 50 à 75 kr., och när dessa inlägg voro många, kunde han, såsom vi sett af Orleanska jungfrun, för en enda pjes uppbära 300 kr., utom honorar från granländerna. Lägg dertill arvode såsom skarpskyttekårens sånganförare*** samt tillfälliga afkastningar af konserter och annat, och man torde finna, att Södermans inkomster vid denna tid voro långt ifrån obetydliga. Att de i alla fall icke räckte till för en tämligen talrik familj, synes icke hafva berott på slösaktigt lefnadssätt — ehuru S. visserligen var en läckergom — utan fast mer på den oförmåga att sköta pengar, som är egen för så många artistiska hushåll. Ekonomiskt betryck, i förening med den nedtyngande känslan af en hans geni föga värdig ställning, var nog ock en hufvudfaktor i den olyckliga vana att söka sin tröst i glaset, som tvifvels utan bidrog att förkorta hans lif. Att han emellertid lika litet som Bellman var någon drinkare i vanlig mening, behöfver väl icke något bevis; en sådan hade ej under sina sista lefnadsår kunnat ega andlig spänstighet till att dikta så underbara saker som »Der schwarze ritter», de sista satserna i messan och åtskilliga af dessa »Digte og sange», hvilka röja Södermans egendomlighet i dess högsta potens. Hade Södermans fosterland egt samma pietet för sina tonkonstnärer som Griegs, hade han liksom denne medelst ett komponistgage befriats från den ekonomiska lefverskrumpningen, hvem vet om icke då äfven hans kropp undgått den fysiska, hvem vet hur många skatter hans ande då ytterligare kunnat skänka oss? Men Stockholm är nordens Athén, om icke just i konstkärlek, så åtminstone i ytlighet och otacksamhet.

80. Melodram, Erik XIV på Åbo slott. — En obetydlig blyertsskiss på en sida utan datum. Då Stjernströms sällskap d. 16 juni 1854 gifvit sista representationen i Göteborg, reste en del till Karlstad; en annan del stannade qvar något längre och annonserade i Handelstidningen till 21 juni en soaré, på hvars program bland annat förekom »Erik XIV på Åbo slott, scenisk monolog, melodramen af J. A. Söderman jr». Vidare upplysningar saknas.

81. Munkkör, trio. — En rätt effektfull sång, ej utan harmoniska djerfheter, oaktadt den uppenbarligen hör till de tidigare, hvilket synes bl. a. af den franska öfverskriften »par J. A. Söderman», som endast möter i de första kompositionerna. Texten »Sanctum et terribile nomen ejus» etc. interfolieras ibland med tålrepliker, såsom »låt oss höra» — »jag tycker rösterna komma alt närmare» — »paradisets välbestälda portvaktare» o. s. v., hvadan stycket tydligen tillhör någon pjes, men hvilken?

82. Gratulationssång. — Kort mansqvartett, enkel, men melodisk och med södermanska orgelpunkter; likväl af tidigt datum, hvad framgår af den oriktiga enharmoniska ortografien och några ofullkomligheter i stämföring. Gratulationen gäller ett silfverbröllop, såsom synes af texten, hvilken för öfrigt är rätt pueril till både grammatik och metrik.

83. Modernt orgelpreludium. — En variation öfver bönen ur »Den stumma», uppenbart af tidigt datum.

(Forts.)

* Sannolikt andra samlingen af Digte og sange.

** Han blef kormästare 1860 och biträdande kapellmästare 1862; när den senare befattningen upphörde, kan ej afgöras, emedan den ej fins upptagen på stat i teaterns räkenskaper. Länge varade den nog icke, ty S. var mycket missnöjd med densamma, då han i följd af Normans sjuklighet ej sällan i sista stund kallades att anföra en opera, om hvars inöfning han icke varit med.

*** Detta arvode var visserligen icke något bestämdt, men kårens dåv. sekreterare, operasångaren C. F. Lundqvist, vill minnas, att Söderman uppburit omkr. 1,000 kr. pr år under den tid (1863—68) som han var kårens sånganförare.

Ett konstnärsjubileum

har i dessa dagar firats af en ryktbar tysk tenorsångare, nämligen *Theodor Wachtel*, som den 12 mars räknade en 40-årig konstnärsbana från den stund han första gången lät höra sig offentligt på scenen. Det var nämligen den 12 mars 1849, som han först uppträdde på Stadtteatern i Hamburg och detta vid en beneficeföreställning för skådespelaren Linden, sedan han kort förut ådragit sig hamburgarnes uppmärksamhet å en af honom sjelf gifven konsert. Om hans nämnda debut på scenen yttrar en tidning på platsen dagen derefter följande: »Den unge mannen, omkring 24 år gammal, har hittills varit droskkusk och står i begrepp att lemna denna tjenst och inträda i musernas. Han sjöng i kostym Mozarts aria »Ack detta är en engels bild» och Nemorinos romans ur »Kärleksdrycken». »Herr Wachtel», heter det i en kritik — »är i sanning en sällsam företeelse, och underbarare än sjelfva hans framträdande måste man finna den omständigheten, att han icke förr blifvit upptäckt och framdragen i ljuset. Hans stämma utmärkes af det renaste välljud, hans uppträdande var så blygsamt, att han till och med tappert stod emot dacaporopens lockelser.» Wachtel, som i Berlin hvilat ut på sina rika lagrar, till dess han för kort tid sedan flyttade till Wiesbaden, har öfverskridit det 65:e året, hvilket dock ej hindrar honom att vid utomordentliga tillfällen, t. ex. på välgörenhetskonserter ännu framträda för publiken. Wachtel kom omsider äfven till Stockholm på hvars operascen han lät höra sig i okt. 1880 som Rooul och Arnold.

Om upptäckten af Wachtels röst och hur han kom att utbilda densamma innehåller H. Pfeils »Musikantengeschichten» följande berättelse.

På fyrtiotalet föranstaltade en hamburger-mäklare Pfefferkorn, en glad »lebensbruder» hvarje söndag små landtpartier, hvarvid en qvartett efter gammal god sed föredrog sånger af olika slag. Den då helt unga Wachtel tjenade detta glada sällskap som lifkusk och efter som han var en vacker, städad och munter gosse, blef han derjemte utnämd till »öfverkypare». Han uppdukade i gröngräset den läckra måltiden, styrde om den vigtiga kaffekokningen, hvartill man medtagit »äkta mokka», korteligen, han gjorde sig på allt sätt nyttig och angenäm.

En dag begaf det sig att qvartettsångarne skulle begynna sjunga, men då man satte sig i gång dermed anmälde sig tenoren hes. Han hade genom att sitta på det fuktiga gräset förkylt sig rätt dugtigt, alldenstund hans hvita pantalonger icke tillräckligt skyddat honom från det ofrivilliga sittbadet. Nu stod nöden för dörren, ty utan förste tenor kunde man inte sjunga. Förargad utropade då herr Pfefferkorn: »Jo det var just en skön historia! Här sitta vi nu och kunna inte göra någonting. Hin måtte ta' dina hvita byxor!» med dessa ord gaf han den brottslige tenoren, hvilken i sångens intresse så litet tänkt på sin helsa, en

förkrossande blick, som likväl utan verkan återstudsade mot dennes prima havanna med dess blå rökmoln.

Då närmade sig Wachtel i skjortärmarne och stammade: »om de vill' låta mej sjunga me', så går det väl för sig. Ja' har hvarenda sönda' hört på alla sånger'a!»

Konstvännen såg först helt förvånad upp på sin kusk, sedan sade han: »Du vill sjunga? Känner du noterna då?»

»Nej, dom kan ja' inte; dä går nok ändå. Så mycke' vidlöftigheter bryr sej ingen å' oss om.»

Alla skrattade. Man lät Wachtel sjunga då man tyckte saken vara en »präktig rolighet». Men den underbart sköna stämman, om också alldeles oskolad, började ljuda, och då skrattade ingen menniska mer. Pfefferkorn föll sin kusk om halsen och menade att han nödvändigt måste lära sjunga.

Nästa morgon, då Wachtel stod i sina trätofflor och tvättade sin vagn, glömsk af hela händelsen, kommo de ifriga sångvännerna instormande till honom, tog honom med sig och förde den motsträfvige till en sånglärarinna, som naturligtvis blef mycket förtjust öfver detta »fynd» och började rikta den unge mannens första steg på konstnärsbanan.

På törnhäcken fick den arbetande ofta nog rifva sig innan konstens rosengård öppnade sig för honom, men modet förlorade han aldrig och har väl sedan känt sig djupt tacksam mot de konstvänner som drogo honom fram i verlden.

Den nämnda lärarinnan var en fröken Grandjean. Vi kunna tillägga att Wachtels fader, hvilken såsom droskkusk skapat sig en trygg ekonomisk ställning, ville ha sonen in på handelsbanan, men han älskade mera hästarne och sin faders yrke. Musik älskade han dock i hög grad och besökte operan så ofta han kunde. Hur fästad han var vid sin droska och sina hästar kan man se deraf, att han ännu efter sina första försök på scenen en tid fortsatte sitt yrke som droskkusk.

Dödsfall

inom musik- och operaverlden 1888.

Alard, Delphin, utmärkt violinist och komponist för sitt instrument, f. 8/3 1815 i Bayonne, † i Paris 22/2; f. d. professor vid konservatoriet derstädes.

Alkan, Charles Henri Valentin, pianist och pianokompositör, f. 30/11 1803 i Paris, † derst. 29/3.

Bache, Walther, utmärkt pianist i London, f. 1842 i Birmingham, † i London 26/3.

Balfe, Lina, enka efter komponisten M. W. Balfe, förr berömd sångerska under namnet Lina Roser, f. i Ungern, † i London 8/6 vid 80 års ålder.

Bolk, Oscar, komponist af operor m. m., f. 1839 i Hohenstein, † 2/5 såsom musikdirektör vid Stadtteatern i Bremen.

Chappel, William, musikskriftställare och chef för en musikförlagsfirma i London, f. 1809, † derst. 20/8.

Choudens, Antoine, ansedd musikförläggare i Paris, † 16/11 derst.

Elewyk Xavièr, Victor van, belgisk musiklärd, violinist och komponist af kyrkosaker, kapellmästare vid Peterskyrkan i Loewen, † derst. 28/4.

Edgren, August, musikdirektör, kormästare vid kgl. operan, kördirigent och komponist af sångqvartetter, f. 18/6 1849 i Fellingsbro, † i Stockholm 22/10.

Ella, John, professor, god violinist, skriftställare och grundare af »Musical Union» i London, f. 1802, † i London 7/10, 86 år.

Engel, Josef Karl, kommerseråd, egare af och direktör för »Krollska etablissementet» i Berlin, † derst. 28/6, 67 år.

Gondinet, Edmond, berömd fransk teaterförfattare, har bl. a. skrifvit libretton till Délibes opera »Kungen har sagt det», † i Paris 19/11, nära 60 år.

Gulomy, Jérôme, violinvirtuos, f. 1821 i Pernau, † i Bückeburg, 66½ år. Konserterade i Stockholm 1846, ledamot i Musikal. Akadem. 1847.

Götze, Franz, professor, förr utmärkt tenorsångare vid operan i Weimar, sånglärare i Leipzig, † derst. 2/4.

Haxthausen, Aurore, f. *Gyllenhaal,* tonsättarinna, † i Stockholm 7/2, 57 år.

Heller, Stephen, utmärkt pianist och komponist, f. 15/5 1814 i Pest, † i Paris 14/1.

Herz, Henri, berömd och firad pianist och på sin tid omtyckt komponist, pianofabrikant och egare af en konsertsal i Paris, f. 6/6 1816 i Wien, † i Paris 6/1.

Härtel, Raimond, mångårig chef för den bekanta musikförlagsfirman Breitkopf & Härtel i Leipzig.

Javette, Anna, f. d. operasångerska vid kgl. operan härst., † 28/7, 36½ år.

Jähns, Friedr. Wilh., musikdirektör och professor, musikskriftställare, f. 2/1 1809 i Berlin, † derst. 8/8.

Klein, Thomas, f. d. professor vid konservatoriet i Wien, klarinettvirtuos, f. 1802 i Nürnberg, † i Wien 19/1.

Klingenberg, Friedr. Wilh., musikdirektör och kantor i Görlitz, † derst. 2/4, 79 år gammal.

Labiche, Eugéne, Marin, författare till lustspel och sångpjeser, f. 1815 i Paris, † derst. 24/1.

Lyschine, Grigory, Andraewitsch, omtyckt rysk komponist, † i Petersburg 27/6 vid 34 års ålder.

Naumann, Emil, professor, bekant musikskriftställare och komponist, utgifvare af »Illustrirte musikgeschichte», f. 8/9 1827, † 23/6 i Dresden.

Neupert, Edmund, utmärkt pianist och komponist, f. 1/4 1842 i Kristiania, † 22/6 i Newyork, der han upprättat ett musikinstitut.

Ohlsson, Gustaf Robert, operasångare vid kgl. operan i Stockholm, f. 26/4 1841, † härst. 13/12.

Parlow, Albert, bekant danskomponist, musikdirektör, † 26/7 i Wiesbaden, 66 år.

Prochazka, Ludvig, d:r, talangfull pianist och komponist, † i sina bästa år i Prag 18/7.

Ricordi, Tito, chef för Italiens största musikförlagsaffär, † 10/9 i Milano, 77 år.

Riedel, Karl, professor, stiftare af den »Riedelska sångföreningen» i Leipzig, f. 1827 i Kronenberg, † i Leipzig 4/6.

Sahlberg, Alma, fru, f. Schwabitz, tonsättarinna, † härst. 11/10, något öfver 46 år.

Schlösser, Josef, f. d. hjeltenor vid hofteatern i Mannheim (1851—76), † derst. 1813, 73 år.

Semet, Theophile, Aimé, bekant fransysk operakomponist, f. i Lille 1824, † n. Paris 15/4.

Strauss, Isac, musikdirektör för hofbalerna hos Napoleon III, f. 1806 i Strassburg, † 9/8 i Paris.

Svendsen, Oluf, utmärkt norsk flöjtist, f. 19/4 i Kristiania, † 18/5 i London, der han varit anställd sedan 1856 och 1866 blef professor vid »The royal academy of music.»

Säfström, Ture August, tonsättare och bearbetare af lustspel, † härst. 12/4, 75 år.

Voggenhuber-Krolop, Vilma von, utmärkt sångerska vid kgl. operan i Berlin, f. 1844 i Pest, † i Berlin 11/1.

Vogt, Jean, musikdirektör, komponist, f. 1823, † 31/7 nära Berlin.

Musikpressen.

På Gehrman & C:nis förlag har utkommit för piano och solo:

Kjerulf, Charles: Kantonnements-Marche ur »Flickornas gossar», pris 50 öre.

Bugalossi, P.: Lena-Vals. Pris 4 kr.

Holtz, Victor: B. M. F.-Polka. Pris 75 öre.

Manveloff, A.: »Friskt lif», Hambopolska. Pris 50 öre.

Stark, A.: »Med Chic», Polka. Pris 50 öre.

Waldteufel, Emil: Midnattspolka. Pris 75 öre.

I kommission hos Blaedel & C:o:

Bensow, Oscar: »I ljusa sommarnattens sköte», sång vid piano med ord af komponisten. Pris 75 öre.

FÖLJETONG.

Paganinis »lifdroska».

Paganini befann sig en afton på en af gatorna i Wien då åskan började mullra och regnet straxt derefter piskade på rutorna. Utan särskildt mål hade han lemnat sitt logis och ströfvade omkring i Wien, då ovädret hastigt öfverraskade honom. För att komma tillbaka till sin bostad måste han åtminstone tillryggalägga en half timmes väg; han hade derför ingen annan råd än att skaffa sig ett åkdon. Paganini ropade an den ena fiakern efter den andra, men kuskarne förstodo ej det italienska språket utan foro vidare och ville ej öppna vagnen. En fjerde fiaker passerade; regnet föll i strömmar, det var ett förfärligt väder. Denna gång gjorde han sig förstådd hos kusken; denne var italienare; en liflig son af Italia la bella. Då Paganini steg in i vagnen ville han först komma öfver ens med kusken om priset och stälde derför till honom den frågan:

»Hvad vill ni ha för att skjutsa mig till mitt hotell?»

»Fem gulden», svarade han, så mycket som en biljett till en konsert af Paganini kostar.»

»Hur kan du våga att begära fem gulden för en så kort tur? Paganini spelar på *en* sträng; kan du berömma dig af att låta din vagn gå på *ett* hjul?»

»Ack, min herre, det är alls inte så svårt som man tror att spela på *en* sträng; jag är också spelman och har i dag fördubblat priset på åkningen för att få höra den herrn, som man kallar Paganini.»

Nu prutade Paganini ej vidare. Kusken förde honom frisk och välbehållen hem till hans bostad. Han tog upp fem gulden ur sin börs och dessutom en biljett ur sin plånbok.

»Här», sade han till kusken, »här är den summa du begärt och dertill en biljett, så att du kan få höra herr Paganini på en konsert som han ger i morgon i filharmoniska salen.» —

Följande dagen vid åttatiden på aftonen trängdes en stor mängd folk vid ingången till salen, der den berömde violinmästaren skulle låta höra sig. Han var sjelf i begrepp att gå in då en vaktmästare anropade honom, sägande: »Der borta vid dörren står en karl i tröja och mindre snyggt klädd, och han vill med våld tränga sig in!» Paganini följde vaktmästaren och fick snart syn på kusken från gårdagen, som pockande på sin rätt ville träda in med sin biljett. Han skrek och försäkrade, att han fått biljetten till skänks och att ingen kunde hindra honom att åhöra konserten. Paganini befalde vaktmästaren att gifva efter och låta mannen trots sin tröja och sina klumpiga, oborstade skor komma in i salen, der han nog snart skulle förlora sig i hopen utan att bemärkas. Men då konstnären trädde fram emot orkestern fick han till sin stora förvåning se helt nära midt för sig droskkusken, hvilken genom sin klädsel och hela figur väckte stort uppseende, der han satt på första bänken midt ibland sköna och eleganta damer. Hvarje musiknummer applåderades med hänförelse; Paganini upplefde en af sina största triumfer, men mannen i tröjan firade nästan en lika stor triumf. Han började ofta att klappa med sina väldiga händer midt i ett stycke under det alla andra suto tysta. Hans uppförande, hans applåderande ej mindre än hans mycket märkvärdiga kostym gjorde honom i hög grad bemärkt.

Konserten var slut och Paganini tackade himlen att den aflupit utan ledsamheter. Då han steg upp följande morgon anmäldes det att en karl ville tala vid honom, men han ville ej säga sitt namn. Han trädde in.

»Diavolo! hvad vill ni?»

»Excellenza», svarade han, »jag vill be er om en tjenst, en stor tjenst. Jag är fader till fyra barn, jag är fattig, jag är er landsman; ni är rik, ni eger ett rykte utan like; om ni vill så kan ni göra mig lycklig och rik.»

»Hur skall jag förstå det?»

»Tillåt mig att med stora bokstäfver måla bakpå min droska *Paganinis lifdroska*».

»Gå för tusan och skrif på din vagn hvad du vill!»

Mannen var ej något dumhufvud. Om ett par månader var han i Wien lika bekant som sjelfve Paganini. Genom denna skylt förvärfvade han sig en vacker förmögenhet. Då violinvirtuosen ett par år senare kom till Wien hade kusken redan förtjent så mycket, att han kunde berömma sig vara egare af ett hotell. På dessa år hade han förvärfvat sig en förmögenhet och dessutom sålt sin droska för 50,000 gulden till en rik engelsk lord, som svärmade för Paganini.

Från Scenen och Konsertsalen.

Kgl. Operan. Mars 17, 21. Bizet: *Djamileh,* Donizetti: *Regementets dotter.* — 18. Wagner: *Lohengrin* (Elsa: frk. Ek; Ortrud: frk. Wellander, som gäst.) — 20, 24, 27. Thomas: *Mignon* (Fredrik: Frk. Jungstedt, debut.) — 22. Weber: *Oberon.* — 25, 29. Auber: *Den stumma.* — 28. *Vermländingarne.* — 30. *5:te Symfonikonserten. 1.* Mendelssohn: ouvert. till »Hebriderna», *2.* Beethoven: G-durs-konsert (hr Franz Rummel, första upptr.), *3.* Wagner: Förspel till »Tristan och Isolde», *4.* Liszt: Fantasi öfver ungerska folkmelodier för piano och orkester (hr Rummel), *5.* Massenet: Suite för orkester (Pastorale och fuga. Variationer. Nocturno. Marsch och Stretto.) — 31. Adam: konung för en dag (Nemea: frk. Klemming; Zelida: frk. Holmstrand, fortf. deb.)

Svenska teatern. Mars 4—23, 25, 27. *Flickornas gossar,* fältmanöverfars med sång i 7 tablåer af Charles Kjerulf och Peter Nansen, musiken af Jens Kok (Charles Kjerulf.)

Södra teatern. Mars 26—31. Berens, Herm. jun.: *I ungdomens vår,* operett i 1 akt, fritt efter en fransk komedi af E. Wallmark. Grefvinnan, kammarjungfrun Zuzette, trädgårdsflickan Fanchon, kastellanen Bertrand, hans systerson Lucien: frk. Ekström, fru Jensen, frk. Sundqvist; hr Frank, frk. Johnsson.)

Vasa-teatern. Mars 16, 19—25. Offenbach: *Riddar Blåskägg.* — 17. Offenbach: *Den sköna Helena.* 26—30. *Jägarbruden,* lustspel med sång i 4 akter, bearb. af Leon Treptows »Jäger-Liebchen», musik af åtskill. komponister.

Berns' salong. Mars 25. *Vokalkonsert* af operasångaren hr Emil Linden (bitr.: fru Dagmar Sterky, frkn. Wolf, Jungstedt, hrr. Lundmark, Hagman, Dahlgren, Bæckström, ackomp.: frk. Sidner, hr Lindholm.)

Adolf Fredriks kyrka. Mars 17. Konsert för välgör. ändamål (bitr.: frkn. Riego, Wellander, Juel; dir. Heintze, hr Schützer, amatörer.)

Jakobs kyrka. Mars 24. *Vokal- och orgelkonsert* af dir. Heintze (bitr. Cecilia-föreningens kör under dir. Halléns anförande, frk. Wellander, hr Aulin.)

Kgl. operan har under senaste veckorna ej haft något nytt att bjuda mer än fröken Jungstedts debut såsom Fredrik i »Mignon», förut alltid utförd af Robert Ohlsson. Partiet, som utomlands stundom uppburits af qvinliga artister, t. ex. af m:me Trebelli, lämpar sig emellertid bättre för en maskulin förmåga, och om än frk. Jungstedt i vokalt hänseende löste uppgiften godt, så blef dock det dramatiska utförandet naturligt nog, af öfverdrift i den komiska framställningen. En annan mindre betydande debut är fröken Holmstrands såsom Anna i »Vermländingarne». Kgl. operans mest anmärkningsvärda föreställning på senaste tiden har varit symfonikonserten förra lördagen, då en af vår tids förnämsta pianister, Franz Rummel från Berlin, debuterade för vår publik med sjelfskrifven framgång. Det väl valda och omvexlande programmet hade väl ock sin del uti att konserten gafs för fullt hus. Den inleddes med Mendelssohns välkända och vackra ouverture till »Hebriderna», som efterföljdes af Beethovens G-dur-konsert, med hvilken herr Rummel presenterade sig för oss, och han är sannerligen en intressant bekantskap. De nummer hvari herr R. lät höra sig, voro också egnade att ställa hans konstnärlighet i sin rätta dager. Att teknikens mästerskap ligger till grund för densamma är sjelfklart, och detta är nu ett sine qua non för vår tids pianister. Denna så att säga yttre fulländning hos herr Rummels spel öfverglänstes emellertid af noblessen i detsamma. Sällan får man höra en så perlande klar och skönt klangfull ton, som den herr Rummel framkallade ur sin Steinway-flygel, och äfven i fortissimoanslaget röjdes den nobla smak, som vet att lägga band på styrkan. Herr Rummel är bekant som god Beethovenspelare och jäfvade ej detta rykte i G-dur konserten; fick man i denna lära känna den gedigna

sidan af konstnärligheten, så lemnade det Liztska bravurstycket ej mindre vackert prof på den glänsande virtuositeten, likasom hans extranummer visade honom äfven vara en god tolk för Chopins romantiska poesi. Pianot fick genom honom sin fulla rätt gentemot och i förening med orkestern, som i synnerhet i den för densamma nya Lisztfantasien icke hade en så lätt uppgift att lösa. Af programmets öfriga nummer måste Wagners inledning till »Tristan och Isolde» repeteras. Vår publik tycks nu ha fått riktigt smak på Wagner; eller måhända hafva dacaporopen vid Wagnernummerna på dessa konserter sin förklaring i svårigheten att efter endast ett åhörande få tillräcklig klarhet i den så stort anlagda och massiva Wagnermusiken? Den djupa romantiken i denna Wagnerouverture förfelar dock väl aldrig att göra intryck på åhörarne. En kontrasterande verkan mot denne gjorde de något vilda ungerska nationalmelodierna, hvilka emellertid såsom sådana voro intressanta och äfven lämpade sig för framställning af en Liszt-orkester med dess väldiga kraft och brokiga färgspel i förbund med pianots bravurparti. Konserten afslutades med Massenets här förut dec. 1885 och jan. 1886 gifna melodiösa orketersuite, som äfven nu med sin för den franska skolan karakteristiska finess i instrumenteringen framkallade publikens bifall.

Vid dir. Heintzes kyrkokonsert, som gafs inför en talrik åhörareskara, hade man tillfälle att höra en ny större komposition af honom sjelf, en Fantasi (orgelsolo) kör à capella och fuga med slutkör, ett verk som lika mycket ådagalade en på grundliga studier baserad kompositionstalang som komponistens öfverlägsna förmåga i orgelns behandling, hvarpå man för öfrigt fick prof i konsertens öfriga orgelnummer. Ceciliakören, som biträdde i denna, skötte sin sak väl under herr Halléns anförande, men hade tålt vid en större besättning i detta stycke. En motett af Palestrina och en rysk vespersång utfördes mycket förtjenstfullt af kören, som vi hoppas icke, efter hvad som uppgifvits, skall sluta sin verksamhet med detta uppträdande. En vacker romans af Herzman och det intagande andantet ur Tschaikowskis qvartett utfördes af violinisten hr Aulin med fint och varmt föredrag, och fröken Wellander lät höra sig med fördel i »Bön till Vesta» af Gounod. Bland direktör Heintzes solonummer framstodo för öfrigt hans särdeles lyckade arrangement af Södermans kröningsmarsch och ett »Prélude religieuse» af tonsättarinnan Lago, hvilket ursprungligen lär vara skrifvet för piano. Den bekanta Bach-Abertska fantasien med kör (hr Heintzes arrangement) afslutade konserten.

Herr Lindens matiné fick sitt program något ändradt genom hr Lundqvists förhinder att biträda. Konsertgifvaren sjelf sjöng med god röstdisposition Romance ur »Drottningens Vallfart» af Henneberg och en rask, komisk sång, »Fribytaren», af v. Heland. För öfrigt biträdde fru Dagmar Sterky och fröken Wolf med ett par intressanta duetter, den ena ur »Hoffmanns äfventyr», den andra: »El Desdicado» af Saint-Saëns, båda jemte fröken Jungstedt äfven med solosånger; så sjöng fru Sterky en vacker »Vuggesång» af Agathe Backer-Gröndahl samt Siegfr. Salomans nätta och friska »Vallvisa» (ur Julqvällen), frök. Wolf habaneran ur »Carmen», frök. Jungstedt af Heyses Dyvekesånger, Hrr. Hagman och Lundmark utförde solosånger och Victor Dahlgren samt hr Bæckström muntrade publiken med komisk sång och deklamation.

Från välgörenhetskonserten i Adolf Fredriks kyrka den 17 mars ha vi att anteckna såsom märkligare nummer: en trio af Hallström; Qvartett: »Stabat mater» af Lago; Virgo gloriosa, damkör med Solo af Söderman; Agnus Dei, duo med kör af Verdi och Inflammatus, solo med kör af Rossini.

Södra teaterns nya operett af Herman Berens jun. torde vi med snaraste få tillfälle att höra och närmare omtala i nästa nummer. Operetten säges vara ett godt förstlingsarbete på detta område af den unge komponisten.

Från in- och utlandet.

Kgl. Operan kommer under denna vecka att, för första gången under denna säsong, gifva »Trollflöjten» till förmån för teatrarnes pensionskassa. En extra symfonikonsert i förening med Franz Rummel kommer att gifvas torsdagen d. 4 d:s. Offenbachs opera »Hoffmans äfventyr» anses blifva färdig att gå öfver scenen redan i denna månad.

Franz Rummel. Den korta notis, vi i förra numret lemnade om denne framstående pianist, vilja vi nu fullständiga med följande uppgifter. Fr. Rummel är elev af den berömde pianisten Louis Brassin, lärare vid konservatoriet i Brüssel (1869—79), der han erhöll hederspris. Sin första konserttourné företog han med Ole Bull och sångerskan Minni Hauk genom Holland och väckte då så mycket uppseende, att han erbjöds lysande engagement för en konserttur i Amerika, der han stannade i några år och blef mycket firad samt der ingick äktenskap med en dotter till Samuel Morse († 1872), uppfinnaren af det efter honom uppkallade elektriska telegraferingssystemet. Efter återkomsten från Amerika har konstnären varit bosatt i Berlin, der och öfverallt, hvar han låter höra sig, firad såsom en af första rangens pianister.

Sångsällskapet O. D. i Upsala kommer att d. 7 d:s gifva matiné å kgl. operan med biträde af kofkapellet.

Conrad Berhens, för närvarande engagerad vid tyska operan i Rotterdam, kommer att i vår börja ett gästspel å Kgl. operan, då han på svenska kommer att sjunga Wilhelm Tell, Rocco i »Fidelio» m. m.

Hr Torsten Petré den unge i Genève bosatte svenske tonsättaren, dotterson till afl. hofsångaren Berg, har nyligen utgifvit två Romanser »Il faut si peu» och »Il suffit d'un regard», hvilka få beröm i »La Tribune de Genève» såsom rika på känsla och originalitet. Dessa båda sånger finnas att få i musikhandeln härstädes.

»***I Firenze***» är namnet på en liten opéra comique i en akt af Daniel Fallström med musik af fröken Helena Munktell, som gjort omfattande musikstudier i Paris och som förut gjort sig fördelaktigt känd som tonsättarinna genom sånger och äfven en orkesterkomposition. Musiken till den ledigt skrifna libretton, hvars handling tilldrager sig i Firenze på 1400-talet, omtalas såsom särdeles nätt och melodiös. Stycket är inlemnadt till kgl. operan för uppförande under innevarande säsong.

K. musikaliska akademien hade d. 28 mars sammankomst, då efter förhandlingarnes slut prof. Byström höll ett föredrag om rätta tempot för församlingssången i kyrkan, för hvilken han ansåg att metronomiska regler böra bestämmas; efter föredraget egde diskussion om detta ämne rum.

Sällskapet L. W., bestående af litteratur- och konstvänner i hufvudstaden firade den 25 mars å hotel Continental sin 25-åriga högtidsdag, hvarvid en af kapten v. Heland för tillfället komponerad kantat för soli och blandad kör utfördes och väckte mycket stort bifall.

Filharmoniska sällskapets tredje abonnementskonsert gifves i början af denna månad. Utom Gounods »Gallia», hvars utförande vid detta tillfälle vi omnämnt, kommer då att gifvas Gades »Vårbud» (Frühlingsbotschaft) för kör och orkester, uppförd i Göteborg men ej förut härstädes; »Trollslottet», för kör och orkester af Andreas Hallén, öfversättning från dikten »Das Schloss im Meer» af Müller von Königswinter. Denna komposition är skrifven för några år sedan, och komponisten har deri sökt förmedla den symfoniska formen med kör. Kompositionen afslutas med en a capellakör till texten »Pater noster» och till motto för densamma har komponisten valt bönen »Et ne nos inducas in tentationem» (Och inled oss icke i frestelse). Slutligen gifves Griegs »Landkjending» för barytonsolo, manskör och orkester, hvari solot utföres af samme begåfvade musikälskare som senast sjöng Neckens parti i balladen »Herr Hjalmar och skön Ingrid» vid jubileumskonserten. Som orkestern utgöres af hofkapellet och konserten antagligen kom-

mer att ega rum på k. operan, bör den samma bli särdeles intressant.

Musikföreningen håller på med repetition till »Messias», som kommer att gifvas å den vanliga Långfredagskonserten i stället för »Skapelsen», som så länge årligen gifvits denna dag.

Fru Olefine Moe, som en tid sjungit på teatern i Gefle, ackompagnerad af Helsingekapellet, har nu återigen börjat uppträda på Mosebackes Folies Bergères.

Vasateatern har återupptagit Dellingers underhållande operett »Don Cesar» och håller på att inöfva Offenbachs lilla operett »Fritz och Lisa» samt Millöckers här ej förut gifna operett »Apajune» (»Der Wassermann»). Fröken Petterson, hvars afgång från denna scen förkunnats, kommer fortfarande att stanna qvar vid densamma.

På sällskapet Par Brikolls konsert den 26 mars, med biträde af Hofkapellet, utfördes bl. a. följande märkliga nummer. Ouverturen till »Zohrab», ett vackert och särdeles originelt, här ej utfördt orkesterstycke af Aug. Söderman (se Sv. Musiktidn. 1888 n:is 13—15 »Aug. Södermans manuskriptsamling» af A. L.); Brendlers för sällskapet skrifna storartade dubbelkör »I de höjda toner skalle»; dir. Körlings nya, prisbelönta, stora komposition »Sten Sture» för manskör å capella och soli till ord af Edv. Bäckström, hvilket vackra musikstycke måste gifvas da capo; Emil Sjögrens originella och ståtliga »Bacchanal» för manskör, soli och orkester, med den deri förekommande dryckesvisan, uttrycksfullt sjungen af herr Lejdström, samt till slut prof. Hartmans stora körverk »Völvens spådom».

Vid den extra symfonikonsert, som gifves å k. operan torsdagen den 4 d:s, i förening med pianisten Fr. Rummel, upptager programmet följande nummer: »Vårbrytning», ouverture af dir. A. Hallén; pianokonsert af Schumann (hr Rummel); sorgmarsch (Siegfrieds död) ur Wagners »Götterdämmerung»; pianokonsert (Ess dur) af Franz Liszt; symfoni (n:r 2 D dur) af Beethoven.

Paris. Gounods »Faust» uppfördes första gången den 19 mars 1859 å Théâtre Lyrique. Under de 30 år, som förflutit sedan dess, antages Gounod, tonsättaren, hafva förtjenat 1,000,000 francs, men förläggarne af partituret, firman Choudens, 2,000,000 francs,

— *Hr Leonard Labatt* befinner sig för närvarande i Paris och har der inom enskilda kretsar väckt stor uppmärksamhet för sin förträffliga sång. Senast uppträdde han, berättar le Figaro, på en musikalisk soaré hos grefvinnan de Beaumont-Castries, hvarvid han tillsammans med den ryktbara tyska sångerskan fru Materna föredrog en duett ur Wagners »Valküre». De båda celebra artisternas sång väckte, säger tidningen, formlig entusiasm hos det elegänta auditoriet.

Fröken Karin Pyk, den unga, begåfvade svenska sångerskan, uppträdde nyligen å en större konsert i Newyork ock sjöng flera svenska folkvisor med stor framgång och utmärkt verkan; »hon har en förtjusande sopran, klar, sympatisk och stark», heter det i recensionerna.

Helsingfors. På svenska teatern uppfördes den 17 mars för första gången Charles Kjerulfs operett »Kejsarens nya kläder», hvilken rönte en glänsande framgång.

London. Edvard Grieg anförde den 14 mars på den första af Filharmoniska sällskapets konserter för säsongen sin »Peer Gynt-suite». Salongen var fyld af en högst elegant och kritisk publik, deribland prinsen och prinsessan af Wales. Suiten gjorde stormande lycka, ej minst fru Nina Griegs föredrag af Aases sång.

Petersburg. Richard Wagners »Siegfried» gafs på k. operan d. 13 mars och framkallade entusiastiskt bifall. Föreställningen bevistades af kejsarinnan och samtliga storfurstar och storfurstinnor. I operan medverkade, bland andra, fru Therese Malten samt herrar Niemann, Vogl och *Elmblad.*

Rättelse.

I föregående nummer, sid. 46, raden 26 ndfr. står: 1764, läs: 1864.

Hvarjehanda.

Han kände sin mamma. Under en musikalisk soaré hos lille Fritzs föräldrar uppehålla sig barnen i ett aflägset sidorum. Lilla Lisen, en af de unga gästerna, vänder sig då till Fritz och säger: »Här kan vi väl få leka riktigt i fred, inte sant?» — Fritz: »Nej då! Mamma skall snart sjunga, och då kommer alla inrusande hit».

Mellantinget, det sanna i all ting känner och uppskattar man nu för tiden aldrig; för att vinna bifall måste man skrifva saker, som äro så lättfattliga, att en åkare kan sjunga dem efter, eller så obegripliga, att de vinna tycke just derför att ingen förnuftig menniska kan förstå dem.

Mozart.

Pianomagasin.
Flyglar, Pianinos, Tafflar och **Orglar** från in- och utländska utmärkta Fabriker **till de billigaste** priser. För instrumentens bestånd ansvaras.
Äldre Pianos tagas i utbyte.
OBS. Ständigt lager af **Flyglar** från Blüthner och **Pianinos** från G. Schwechtens berömda fabriker.
Gust. Petterson & Komp.
38 Regeringsgatan 38.
☞ **Flyglar, Tafflar** och **Pianinos** från **J. G. Malmsjö.**

RUD. IBACH SOHN,
Kgl. Preussisk Hofpianofortefabrik.
Barmen, Neuerweg 40. (Grundad 1794).
Flyglar och Pianinos
hvarje storlek och utstyrsel. Hålla utmärkt stämning. Solidaste konstruktion, ädel, stor sympatisk ton. Absolut garanti. Kataloger etc. gratis och franco.

Nytt i instrumentväg!
Hos **Palm & Stadling,**
40 Malmskilnadsgatan 40,
inkomna Pianinon från Hofleverantör Franckes i Leipzig berömda fabrik, försedda med
Paul von Jankós patentklaviatur,
hvars förnämsta företräden framför den vanliga äro: handens naturliga läge, derigenom att tummen rör sig på ett längre register än de öfriga fingrarne, hvilka ej heller behöfva föras in emellan halftonerna, större anslagsvidd, så att en barnhand lätt griper oktaven, fingersättningens likhet i alla tonarterna samt förhöjd säkerhet i anslaget.
PEDALPIANININON,
afsedda för orgelelever.
Lager af Flyglar, Pianinon och Orglar från 10 berömda utländska firmor.
Stort lager af **Gitarrer,** Violiner, Flöjter, Klarinetter, Dragspel m. m.
Billiga priser! Lätta betalningsvilkor!
PALM & STADLING,
40 Malmskilnadsgatan 40.

Till salu i alla boklådor:
Sånglära
för folkskolor och allmänna läroverkens lägre klasser.
Utgifven af
N. Hagström,
lärare i sång o. musik vid Helsingborgs h. allm. läroverk.
Första kursen. *Pris 1 krona.*
Denna sånglära har erhållit de amplaste loford af framstående fackmän både inom och utom landet.

INNEHÅLL: Josef Haydn (med porträtt). — Teaterfrågan och operabyggnaden. — Aug. Södermans manuskriptsamling af A. L. (forts.). — Ett konstnärsjubileum. — Dödsfall i musik- och operaverlden 1888. — Musikpressen. — Följetong: Paganinis »lifdroska.» — Från Scenen och Konsertsalen. — Från in- och utlandet. — Hvarjehanda. — Rättelse. — Annonser.

STOCKHOLM, O. L. SVANBÄCKS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1889.